

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ПУБЛІЧНОЇ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА ТАЄМНИЦЮ ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я

Олена Чабан,

здобувач кафедри цивільного та трудового права Київського університету права НАН України

Кожна фізична особа є цінністю первісного порядку, щодо якої визначаються і всі інші цінності [1, 444]. Реальне забезпечення належної реалізації прав людини є завданням кожної правової держави. В Україні прийнято цілу низку законодавчих актів задля належної реалізації та захисту прав людини. Та, найбільш дискусійним і проблематичним у цьому процесі залишається питання збалансування різних прав, визначення моменту, де право однієї особи переходить межу, за якою починається порушення права іншої особи, адже, належна реалізація права однією особою не повинна порушувати права іншої.

У цьому дослідженні основна увага приділяється особливостям змісту права публічної фізичної особи на таємницю про стан здоров'я, а також аналізу шляхів забезпечення ефективної реалізації таких конституційних прав, як право на інформацію, зокрема, право на доступ до публічної інформації, право на особисте життя та його таємницю, право на захист персональних даних і належне збалансування цих прав. Адже, «право повинно вимагати, створювати умови, за яких відомості б відносились до таємниць на благо, а ні в якому разі ні на зло» [2].

Для досягнення мети дослідження визначено такі завдання:

- визначити поняття «публічна фізична особа»;
- визначити, які відомості про публічну особу належать до публічної

інформації, а які — до конфіденційної;

- визначити режим відкритості інформації про стан здоров'я публічної фізичної особи;
- визначити критерії та умови, за яких право публічної фізичної особи на збереження таємниці про стан здоров'я, може чи повинно бути обмежено;
- проаналізувати наявні прецеденти Європейського суду з прав людини в зазначеній сфері;
- внести пропозиції щодо можливих змін до чинних законодавчих актів України для належної реалізації права публічної фізичної особи на таємницю про стан здоров'я та права громадян на інформацію.

Актуальність пропонованого дослідження обумовлена необхідністю визначення ефективних шляхів гармонічної реалізації різних особистих немайнових прав, особливо дискусійним на сьогодні залишається співвідношення права на інформацію і права на особисте життя і його таємницю, права на захист персональних даних, права на таємницю про стан здоров'я, якщо носієм останніх є публічна особа. Відсутнє однозначне тлумачення таких понять, як «суспільний інтерес», «суспільна доцільність», «суспільно значима інформація», що ускладнює визначення чітких обставин, за яких конфіденційна інформація про публічну фізичну особу може й має оприлюднюватися.

При здійсненні цього дослідження було вивчено нормативно-правові акти України та європейських країн, що регулюють відповідні відносини; наукові праці українських і закордонних дослідників.

Так, сьогодні, у сфері інформаційних відносин прийнято низку законодавчих актів, які є новелою для українського законодавства, зокрема, Закон України «Про захист персональних даних» та Закон України «Про доступ до публічної інформації», внесено відповідні зміни до законів України «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про інформаційні агентства», «Про державну таємницю», «Про телекомунікації» та ін.

Теоретичною основою цього дослідження стали праці з теорії права, цивільного та інформаційного права: С. Алексєєва, О. Городова, В. Копилова, О. Кохановської, Р. Стефанчука та ін.

У межах цього дослідження вивчалась монографія російського вченого А. Фатьяного «Правове забезпечення безпеки інформації в Російській Федерації». У названій монографії аналізуються критерії, за якими можливо встановлювати обмеження до тієї чи тієї соціально значущої інформації; визначається роль і функції держави у належному забезпеченні інформаційної безпеки [2].

І. Павлов у дослідженні «Правове забезпечення доступу до офіційної інформації» в Російській Федерації визначає правові засади та механізми доступу зацікавлених осіб до офіційної інформації [3].

Для написання цієї статті вивчалося законодавство європейських країн, зокрема відповідні аспекти Цивільного кодексу Франції [4], Закон Великобританії про відкриття інформації, що становить публічний інтерес 1998 року [5]. Проаналізовані прецеденти Європейського суду з прав людини, зокрема прецедент «Видавництво Плон проти Франції» [6].

Крім цього, проаналізовані дослідження закордонних учених за темою дослідження.

Так, Є. Штайнер у статті «Новий Президент, його дружина та медіа: руйнування кордонів закону про захист приватності у Франції?» вивчає останні тенденції охорони та захисту права публічних осіб на приватність у Франції, здійснює порівняльний аналіз законодавства Франції та Англії в аспекті поваги до права на приватне життя публічної особи, визначає межі відкритості такої інформації, аналізує співвідношення права на приватність із правом суспільства «знати» [7].

Проаналізована діяльність професійних громадських об'єднань, які займаються питаннями захисту конфіденційної інформації та захищають право на приватність як першочергове право людини, завдяки якому особа може контролювати, хто, за яких обставин і якою інформацією володіє про неї, зокрема, досліджена діяльність громадського об'єднання «Міжнародна приватність» та Інформаційного центру електронної приватності.

Безперечно, прийняття нових нормативно-правових актів в Україні, внесення змін до чинних, є свідченням певного прогресу регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері. Проте законодавство України в будь-якій сфері суспільних відносин, зокрема й інформаційних — на стадії становлення, вдосконалення, адаптації до законодавства ЄС, адже Україна — молода незалежна держава; законодавчі акти, які в європейських країнах відшліфовуються практикою протягом багатьох десятиріч, а іноді навіть і століттями, в нашій державі — імплементуються тільки останнім десятиріччям.

Розкриття теми цього дослідження вбачається неможливим без визначення поняття публічної фізичної особи.

В українському законодавстві визначення публічної особи, публічного діяча надається в Законі України

«Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму». Так, публічними діями визнаються фізичні особи, котрі виконують або виконували визначені публічні функції в іноземних державах, а саме: глава держави, керівник уряду, міністри та їхні заступники; депутати парламенту; члени верховного суду, конституційного суду чи інших судових органів високого рівня, рішення яких не підлягають оскарженню, крім як за виняткових обставин; члени суду аудиторів або правління центральних банків; надзвичайні та повноважні послы, повірені у справах і високі посадовці збройних сил; члени адміністративних, управлінських або наглядових органів державних підприємств, які мають стратегічне значення [8].

Отже, в широкому значенні — це особи, що наділені повноваженнями здійснювати державну владу чи представляти державу. Це особи, професійна діяльність яких, зазвичай, постійно оприлюднюється й оцінюється громадськістю, що пояснюється самою суттю публічної професії.

Відповідно до Резолюції 165 (1998) Парламентської Асамблеї Ради Європи про право на недоторканість приватного життя, публічними фігурами є особи, що обіймають державні посади й (або) користуються державними ресурсами, а також усі, хто відіграє певну роль у суспільному житті (в галузі політики, економіки, мистецтва, соціальної сфері, спорті чи в будь-якій іншій галузі).

У Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи від 25.12.2008 року № 1165 (1998) вказується, що публічні особи повинні усвідомлювати, що особливий статус, який вони мають у суспільстві, автоматично збільшує рівень тиску на приватність їхнього життя. Тож, перебування особи на посаді, пов'язаній зі здійсненням функцій держави чи органів місцевого са-

моврядування, передбачає не тільки гарантії захисту прав цієї особи, а й додаткові правові обтяження. Публічний характер як власне органів — суб'єктів владних повноважень, так і їхніх посадових осіб вимагає оприлюднення певної інформації для формування громадської думки про довіру до влади та підтримку її авторитету в суспільстві. З огляду на це, виникає закономірне запитання, наскільки та яка інформація про публічну особу має бути відкритою? Зокрема, в межах цього дослідження постає запитання, чи має розголошуватись інформація про стан здоров'я публічної фізичної особи?

Цікавим для нашого дослідження є рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин 1, 2 ст. 32, частин 2, 3 ст. 34 Конституції України. У цьому рішенні Конституційний суд України розширює поняття інформації про фізичну особу, відносячи до конфіденційної інформації про фізичну особу, крім даних про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, адресу, дату і місце народження ще й відомості про майновий стан фізичної особи та інші персональні дані [9]. Тож, перелік даних про особу, котрі визнаються конфіденційною інформацією, не є вичерпним відповідно до рішення Конституційного суду України. Більше того, реалізація права на недоторканність особистого і сімейного життя гарантується кожній особі незалежно від статі, політичних, майнових, соціальних, мовних або інших ознак, а також статусу публічної особи, зокрема, державного службовця, державного чи громадського діяча, що відіграє певну роль у політичній, економічній, соціальній, культурній або іншій сферах державного та суспільного життя. Виходячи з офіційного тлумачення ст. 32 Конституції

України в Україні публічна особа реалізує своє право на таємницю про стан здоров'я в такому обсязі, як і решта фізичних осіб. Щодо суспільно важливої інформації, критерії розкриття такої інформації в межах тлумачення ст. 34 Конституції України не надаються. Тож, є чіткий перелік конфіденційних даних про публічну особу; інформація про стан здоров'я віднесена до конфіденційної, але Конституційний суд України не надає тлумачення положенням законодавства, що визначають, загалом, обставини розкриття такої конфіденційної інформації. Зокрема, дублюються положення Закону України «Про інформацію», зазначаючи, що відомості про особу можуть бути поширені тільки за згодою цієї особи, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Та саме ці положення інформаційного законодавства України, на нашу думку, викликають багато дискусій і потребують додаткового тлумачення.

У європейському законодавстві інформація про стан здоров'я особи є «чутливою» інформацією про особу, та є конфіденційною. Так, відповідно до ст. 6 Конвенції Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, передбачається, що персональні дані, які свідчать про расову належність, політичні, релігійні чи інші переконання, а також дані, що стосуються здоров'я чи статевого життя, дані щодо судимості особи, не можуть надаватися автоматизованій обробці, якщо внутрішнє законодавство не забезпечує відповідних гарантій. Отже, інформація про стан здоров'я, як публічної, так і непублічної особи, є конфіденційною.

У національному законодавстві Франції йдеться про те, що кожна людина має право на повагу до приватного життя й публічні особи не є винятком [4]. Отож, апріорі законодавець

не надає публічній особі додаткового обтяження, пов'язаного зі статусом публічності. Протилежно інша позиція окреслена в законодавстві Великобританії.

Про це саме йдеться і в роботі Є. Штайнер «Новий Президент, його дружина і медіа: руйнування кордонів закону про захист приватності у Франції?». У цьому дослідженні автор говорить про те, що, на відміну від англійського підходу до захисту права на інформацію, котре превалює над правом публічної особи на приватність, у Франції на практиці це є практично неприпустимим.

Так, цікавим для теми цього дослідження є прецедент «Видавництво Плон проти Франції». З одного боку, йдеться про порушення лікарської таємниці: видавництво оприлюднює інформацію, отриману від приватного терапевта президента Ф. Міттерана, про хворобу, яка трималась в таємниці, і про яку Президент за свого життя заборонив повідомляти. Публікується книга «Велика таємниця», в якій викривається факт хвороби президента. З другого, — видавництво наполягає на тому, що, незважаючи на порушення лікарської таємниці, незважаючи на втручання у приватне та сімейне життя президента, французький народ має знати правду про стан здоров'я особи, котра керувала державою. Досліджуючи обставини справи, особливості вирішення спору на національному рівні, ми бачимо, що факт розкриття лікарської таємниці не виправдовується. Проти лікаря відкрили кримінальне провадження, результатом якого став вирок: 4 місяці тюремного ув'язнення та штраф 30 000 франків. Суд зафіксував порушення медичної таємниці на таких етапах: 1) коли доктор Гублер відкрив інформацію журналісту; 2) коли журналіст написав рукопис, розкриваючи всі факти та деталі лікування президента; 3) коли книга вийшла друком. «Обов'язок зберігання лікарської та-

емниці загальний і абсолютний. Знання відповідної інформації не надає права лікарю перетворюватися на гаранта належного функціонування державних інституцій, ні на історичного діяча» [6]. Суд, звісно, визнає право електорату отримувати реальну інформацію про фізичне та психічне здоров'я особи, що очолює країну, проте спосіб, яким це було зроблено у справі Ф. Міттерана — не є належним. У книзі розкривається занадто приватна інформація: стадії хвороби, детальна інформація про лікування, переживання президента та інше, до того ж, публікація книги зроблена після смерті президента.

Аналізуючи історичні факти, на жаль, факт засекречування інформації про стан здоров'я перших осіб держави є непоодиноким. На нашу думку, це є неприпустимим. Суспіль-

ство має право знати загальні відомості про стан здоров'я особи, що керує державою. І водночас, особа, що займає найвищу державну посаду, має право на забезпечення збереження таємниці про стан свого здоров'я у деталях, якщо така особа виконує свої функціональні обов'язки в повному обсязі. ♦

Список використаних джерел

1. *Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. — 2-е вид., перероб. і доп. / за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. — К. : Юрінком Інтер, 2006. — Т. I. — 832 с.*
2. *Фатьянов А. А. Правове забезпечення безпеки інформації в Російській Федерації [Електронний ресурс] / А. А. Фатьянов. — Режим доступу до ресурсу : <http://www.twirpx.com/file/776585>.*
3. *Павлов І. Ю. Правове забезпечення доступу до офіційної інформації. [Електронний ресурс] / І. Ю. Павлов. — Режим доступу до ресурсу : <http://www.prlib.ru/Lib/pages/item.aspx?itemid=42280>.*
4. *Code civil version consolidée au 1 Janvier 2013 [Electronic resource]. — Mode de accesse : <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>.*
5. *Public Interest Disclosure Act 1998 [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/23/contents>*
6. *Editions Plon v. France judgement. [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/hudoc>*
7. *Eva Steiner: The New President. His Wife and the Media: Pushing away the Limits of Privacy Law's Protection in France? // Electronic Journal of Comparative Law [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.ejcl.org/131/art131-4.pdf>.*
8. *Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2003. — № 1. — Ст. 2 [Елек-*

- тронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу :
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/249-15>.
9. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України, справа № 1-9/2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу :
<http://www.ccu.gov.ua/doccatalog/document?id=167725>.
10. Закон України «Про доступ до публічної інформації» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2011. — № 32. — Ст. 314 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
11. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48. — Ст. 650 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
12. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30. — Ст. 141 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

Надійшла до редакції 01.05.2013 року

ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЇ

ВІТАЄМО!

Штефан Анну Сергіївну, завідувача сектора авторського права НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, з успішним захистом дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 — Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Темою дисертаційного дослідження було обрано «Цивільне судочинство у справах за позовами до засобів масової інформації про захист честі, гідності і ділової репутації».

Бажаємо подальших творчих звершень на науковій ниві!

Редакція журналу
 «Теорія і практика інтелектуальної власності»